

Nước dẫu đi mãi không bao giờ trở lại vì không bao giờ chảy ngược dòng nhưng trong vũ trụ sinh sinh hóa hóa bất tuyệt, nước xuôi ra biển rồi lại mưa về nguồn, niềm tin và tình thương yêu của thi nhân – và cũng là niềm tin và tình thương yêu của dân tộc – cũng hồn hậu và bất tuyệt như cuộc hội ngộ của nước và non vậy:

*Non cao tuổi vẫn chưa già,
Non thời nhớ nước, nước mà quên non.
Dù cho sông cạn đá mòn,
Còn non còn nước hãy còn thể xưa.
Non cao đã biết hay chưa,
Nước đi ra bể lại mưa về nguồn.
Nước non hội ngộ còn luôn,
Bảo cho non chớ có buồn làm chi.
Nước kia dù hãy còn đi,
Ngàn dâu xanh tốt non thì cứ vui.
Nghìn năm giao ước kết đôi,
Non non nước nước không nguôi lời thề.*

(Thể non nước)

Thành thử với niềm tin sâu xa như vậy, với tình yêu bền bỉ trung hậu như vậy, với đức nhẫn nại hồn nhiên như vậy, cái buồn cái chán cái vô vọng của cuộc đời chỉ phần nào làm nhàu nát tâm hồn thi nhân nhưng chẳng bao giờ đánh quỵ được thi nhân.

V. PHÂN KẾT LUẬN

Luôn luôn đứng ở thế chênh vênh đương đầu với cái chết đương đầu với họa diệt vong, nên càng thiết tha với sự sống. Và cái sống thiết tha nhất còn gì hơn ái tình? Luôn luôn tâm hồn cũng như thể xác bị mài giũa trong thiên ma bách triết của cuộc đời nên tình yêu biến thành nguồn an ủi vô tận, biến thành bản thể của sự sống. Hãy đọc lại ca dao, suy ngẫm lại những chuyện cổ tích, xét lại những vần thơ của các tác giả khuyết danh hoặc hữu danh của ta để thấy rõ điều đó. Ở đây trước khi chấm dứt đề tài này tôi xin nhắc qua bản ca vũ nhạc “Trần thủ lưu đồn”. Lời ca như sau:

*Đất ngài đây thanh lịch, đất có hữu tình,
Có đường vô sánh tới dinh quan lưu đồn.
Ba năm bác đương còn trần thủ lưu đồn
Ngày thời canh điểm, sớm tối dồn việc quan.
Anh chém cây tre, ngã gổ trên ngàn
Riêng than rằng khổ, biết phen nản cùng ai
Anh những phen nản với trúc cùng mai,
Có cây măng đắng, có cây ngô đồng,
Sốt sa như muối đổ trong lòng.
Đồ ăn kham khổ biết lấy gì làm ngon
Kìa cô khoe rằng cô đẹp, cô tròn,
So bề nhan sắc cô hãy còn kém xa.
Khôn ngoan cô cũng thể đàn bà.
Anh đây có vụng, anh đây có đại, anh cũng là đàn ông.
Đó vợ đây chồng
Đó bé con gái, đây bông con trai
Chồng xinh vợ lịch ở trên đời.*

Lời ca buồn buồn, giọng ca buồn buồn nói lên nỗi thống khổ nhục nhằn chẳng phải của riêng kiếp lính thú mà của cả kiếp người. Thốt nhiên đến câu thứ mười một, lời ca chuyển về người con gái (Kìa cô khoe